

نظریه واحد همسانی با تاکید بر تامین احساس آرامش عمومی

(انیت اجتماعی)

(امنیت اجتماعی)

محبوبه اکبری	مؤلف:
انتشارات سنجش و دانش	ناشر:
۵۰ نسخه	تیراژ:
۱۳۹۶.۱ اول	نوبت چاپ:
۹۷۸-۶۰۰-۴۶۹-۲۲۳-۶	شابک:
۱۸۰۰۰ تومان	قیمت:

آدرس: خ دانشگاه - تقاطع روانمهر - ساختمان سنجش و دانش پ ۱۲۶

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ می باشد.

فهرست مطالب

۱۲	مقدمه
۱۳	فصل اول: کلیات تحقیق
۱۴	۱-۱- مقدمه
۱۴	۱-۲- دلایل انتخاب موضوع
۱۶	۱-۳- اهداف پژوهش
۱۷	فصل دوم: شناخت موضوع پژوهش
۱۸	- مقدمه
۱۸	۲-۲- بررسی گونه های مسکن
۱۸	۲-۲-۱- خانه های تک واحدی
۱۹	۲-۲-۲- خانه های حیاط دار
۲۰	۲-۲-۳- خانه های شهری متصل
۲۱	۲-۲-۴- مجموعه های مسکونی بلندمرتبه
۲۳	۲-۲-۵- آپارتمان های نادرستی مرکزی
۲۴	۲-۲-۶- ساخت و سازهای مسکونی با ارتفاع متوسط
۲۶	۲-۳- همسایگی، واحد همسایگی و محله
۲۶	۲-۳-۱- واژه شناسی همسایه
۲۶	۲-۳-۲- همسایگی
۲۸	۲-۳-۳- همسایه و روابط همسایگی
۲۹	۲-۳-۴- واحد همسایگی
۳۰	۲-۳-۵- ویژگی واحد همسایگی
۳۱	تعریف عام واحد همسایگی
۳۱	- تعریف واحد همسایگی
۳۱	۲-۳-۶- ایده واحد همسایگی (شکل گیری در غرب)
۳۳	۲-۳-۷- طرح واحدهای خودیار
۳۴	۲-۳-۸- مفهوم محله دریافت سنتی ایران و روند شکل گیری آن
۳۶	۲-۳-۹- طراحی معماری محله
۳۷	۲-۳-۱۰- خانواده خویشاوندی، همسایگی - محله (در ایران)
۴۲	۲-۴- قواعد مؤثر بر سکونت گاههای شهری
۴۲	۲-۴-۱- دانه بندی

۴۳	۲-۴-۲- ویژگی های توده :
۴۴	۳-۴-۲- ارتباط توده با فضای پیرامون:
۴۴	۴-۴-۲- ویژگی های فضای باز:
۴۴	۵-۴-۲- ویژگی های دسترسی ها و خیابان ها :
۴۶	۶-۴-۲- ویژگی های پارکینگ:
۴۷	اختصاص قسمتهایی از زمین به مکان بازی بچه ها:
۴۷	۸-۴-۲- جانمایی فضای سبز:
۴۹	۵-۲- شناخت رویکرد (احساس آرامش عمومی یا امنیت اجتماعی):
۵۱	۶-۲- چارچوب نظری:
۵۱	۱-۶-۲- نظریه ی پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی (CPTED):
۵۱	۲-۶-۲- تعیین قلمرو (قرروگرایی):
۵۲	۳-۶-۲- نظارت یا مراقبت:
۵۳	۴-۶-۲- کنترل دسترسی ورودی:
۵۳	۵-۶-۲- تصویر و نگهداری از فضا:
۵۴	۶-۶-۲- نظریه پنجره شکسته:
۵۴	۷-۶-۲- سخت کردن آماج جرم:
۵۵	۸-۶-۲- فعالیت پشتیبانی (حمایتی):
۵۶	۹-۶-۲- نظریه فضای قابل دفاع:
۵۷	۱۰-۶-۲- توزیع نامتعادل امکانات:
۵۷	۱۱-۶-۲- تاثیر کالبد فضاهای عمومی بر احساس امنیت اجتماعی:
۵۸	۱۲-۶-۲- مفهوم امنیت اجتماعی در ارتباط با ویژگی های کالبدی فضاهای شهری با تاکید بر امنیت:
۶۰	۱۳-۶-۲- پیشینه نظری پیشگیری از جرایم و ارتقای امنیت اجتماعی از طریق طراحی محیطی:
۶۱	۱۴-۶-۲- مولفه های کالبدی موثر در احساس امنیت اجتماعی در فضاهای شهری:
۶۲	۱-۱۴-۶-۲- اندازه و فرم فضا:
۶۳	۲-۱۴-۶-۲- آسایش بصری و محیطی:
۶۴	۳-۱۴-۶-۲- سازمان فضایی و نفوذپذیری:
۶۴	۷-۲- ارائه راهکارهای طراحانه فضاهای شهری امن:
۶۶	۸-۲- نتیجه گیری:
۶۸	فصل سوم: بررسی نمونه های مشابه:
۶۹	۱-۳- مقدمه:
۶۹	۲-۳- نمونه های خارج از کشور:
۷۰	۱-۲-۳- الگوی واحد همسایگی کلرنس پری:
۷۳	۲-۲-۳- واحد همسایگی در شهر جدید رادبرن:
۷۶	۳-۲-۳- خانه های بلاپور در بمبئی نو:
۷۶	۴-۲-۳- پروژه خانه های هوتوآین هالمر آمستردام:
۷۷	۵-۲-۳- سویگنی لپ تمپل در سنارت فرانسه:
۷۸	۶-۲-۳- پروژه خانه سازی خیابان الکساندرا لندن:

۷۹	۷-۲-۳- خانه های عمودی ردهوک نیویورک
۸۱	۳-۳- نمونه های داخل کشور
۸۱	۱-۳-۳- شوشتر نو
۸۳	۲-۳-۳- محله سیروس
۸۴	۴-۳- نتیجه گیری
۸۵	فصل چهارم: شناخت بستر طراحی
۸۶	۱-۴- مقدمه
۸۶	۲-۴- استان خوزستان
۸۶	۱-۲-۴- جغرافیا
۸۷	۲-۲-۴- تاریخ
۸۹	۳-۲-۴- جمعیت شناسی
۸۹	۴-۲-۴- اقتصاد و منابع طبیعی
۹۰	۳-۴- شناخت بند امام خمینی (ره)
۹۰	۱-۳-۴- بررسی موقعیت و اهمیت بند
۹۲	۲-۳-۴- عوامل شکل دهنده و معرود کننده شکل شهر
۹۲	۳-۳-۴- خصوصیات اقلیمی بند امام
۹۲	۱-۳-۳-۴- وضعیت دما و درجه رطوبت
۹۳	۲-۳-۳-۴- رطوبت
۹۴	۳-۳-۳-۴- باد
۹۴	۴-۳-۳-۴- بارش
۹۵	۵-۳-۳-۴- تابش آفتاب
۹۷	۴-۳-۴- خصوصیات زمین شناسی منطقه
۹۸	۱-۴-۳-۴- خاک شناسی منطقه
۹۸	۲-۴-۳-۴- منابع آب
۹۹	۳-۴-۳-۴- وضعیت زلزله در منطقه
۱۰۰	۴-۴- شرایط اقلیمی و آسایش انسان
۱۰۳	۵-۴- جمع بندی بررسی شرایط محیط طبیعی
۱۰۴	۶-۴- پیدایش اولیه شهر
۱۰۵	۷-۴- محدوده حوزه نفوذ شهر بندر امام
۱۰۵	۸-۴- روند توسعه آبی شهر
۱۰۶	۹-۴- احتمالات رشد و تحول آبی جمعیت
۱۰۸	۱۰-۴- شناخت محدوده ی مورد نظر طراحی
۱۰۸	۱-۱۰-۴- موقعیت، وضعیت و مساحت زمین طرح
۱۱۰	۲-۱۰-۴- دسترسی به زمین طرح
۱۱۲	۱۱-۴- عناصر تشکیل دهنده طرح
۱۱۲	۱-۱۱-۴- کاربری اراضی در وضع موجود
۱۱۷	۱۲-۴- نتیجه گیری

۱۱۸	فصل پنجم: برنامه ریزی طرح
۱۱۹	۱-۵- مقدمه
۱۱۹	۲-۵- اصول و مبانی طراحی واحد همسایگی
۱۱۹	۳-۵- معرفی حوزه ها
۱۲۰	۴-۵- اصول و مبانی غیر کالبدی در خانه
۱۲۰	۵-۵- مقیاس واحد همسایگی
۱۲۰	۱-۵-۵- اصول و مبانی طراحی کالبدی «واحد همسایگی»
۱۲۱	۲-۵-۵- اصول و مبانی غیر کالبدی «واحد همسایگی»
۱۲۱	۳-۵-۵- مقیاس ارتباط «واحد همسایگی» با بافت پیرامون
۱۲۱	۶-۵- اصول و مبانی طراحی شهری
۱۲۱	۱-۶-۵- کیفیات بصری و فضایی
۱۲۲	۲-۶-۵- ادراک فضا
۱۲۳	۳-۶-۵- مکان ها ساختن ها
۱۲۳	۱-۳-۶-۵- تحلیل مکان
۱۲۴	۴-۶-۵- جست و جوها
۱۲۵	۵-۶-۵- زیستگاه های شهری و روستایی
۱۲۶	۶-۶-۵- کیفیت فضاهای باز
۱۲۷	۷-۶-۵- طراحی واحد مسکونی و نقش فضا
۱۲۸	۷-۵- تقسیمات اقلیمی ایران
۱۲۹	۱-۷-۵- اقلیم گرم و مرطوب (سواحل دریای خلیج فارس)
۱۲۹	۱-۱-۷-۵- ویژگی های عمومی اقلیم گرم و مرطوب
۱۳۰	۲-۱-۷-۵- ویژگی معماری بومی مناطق گرم و مرطوب
۱۳۲	۸-۵- اقلیم منطقه
۱۳۲	۹-۵- طراحی معماری در اقلیم گرم و مرطوب
۱۳۳	۱-۹-۵- بافت شهری
۱۳۳	۲-۹-۵- جهت قرارگیری ساختمان ها
۱۳۳	۳-۹-۵- قرارگیری ساختمان روی شیب
۱۳۳	۱۰-۵- توصیه های طراحی
۱۳۴	تهویه مورد نیاز در ساختمان
۱۳۵	۱۱-۵- ویژگی های معماری به طور خلاصه
۱۳۵	۱۲-۵- واحد همسایگی
۱۳۶	۱-۱۲-۵- عناصر واحد همسایگی
۱۳۸	۱۳-۵- اصول طراحی در شهرک شهید صباغان
۱۳۹	۱۴-۵- الگوی دسترسی به مرکز مجموعه مسکونی - واحد همسایگی
۱۴۰	۱۵-۵- الگوی دسترسی به مرکز زیر محله
۱۴۰	۱۶-۵- الگوی دسترسی به مرکز محله
۱۴۱	۱۷-۵- برنامه ریزی مسکن و خدمات

۱۴۲	۵-۱۷-۱- برنامه ریزی مسکن
۱۴۲	۵-۱۷-۲- برنامه ریزی خدمات
۱۴۳	۵-۱۸- فضای سبز و ورزشی :
۱۴۴	۵-۱۹- مذهبی
۱۴۴	۵-۲۰- اراضی خدماتی (اراضی ذخیره) :
۱۴۴	۵-۲۱- ضوابط و قوانین ساختمان سازی
۱۴۸	۵-۲۲- واحدهای مسکونی مورد نیاز مجموعه
۱۴۸	۵-۲۳- کاربردهای عمومی مورد نیاز در داخل مجموعه
۱۴۸	۵-۲۴- نتیجه گیری
۱۴۹	فصل ششم: فرایند طراحی
۱۵۰	۶-۱- مقدمه
۱۵۰	۶-۲ شروع طراحی : ایدئوگرامهای اولیه در طراحی
۱۵۰	۶-۳- فضای تفریحی
۱۵۰	۶-۳-۱- حوزه تفریحی
۱۵۱	۶-۳-۲- مسیر حرکتی و فضای مکث و نشستن
۱۵۱	۶-۳-۳- سکوها و آلاچیق های رف به سمت
۱۵۱	۶-۴- فضای سبز مجموعه
۱۵۱	۶-۴-۱- دوچرخه سواری
۱۵۱	۶-۵- طراحی واحدهای مسکونی
۱۵۲	۶-۵-۱- کنار هم قرار گرفتن ویلاها و تشکیل محله
۱۵۲	۶-۵-۲- جهت گیری مناسب
۱۵۲	۶-۵-۳- جانمایی ویلاهای جهت دار در سایت مجموعه
۱۵۲	۶-۵-۴- طراحی ورودی سایت
۱۵۲	۶-۵-۵- چیدمان مجدد ویلاها در سایت
۱۵۲	۶-۵-۶- تعیین تعداد طبقات خانه ها و فواصل مناسب آنها
۱۵۳	۶-۵-۷- طراحی دسترسی سواره
۱۵۳	۶-۵-۸- طراحی دسترسی پیاده فضاهای مابین خانه ها، منظر فضای باز عمومی و کاربری خاص مورد نیاز مجموعه
۱۵۳	۶-۵-۹- حریم به عنوان مفصلی بین فضاها
۱۵۴	۶-۵-۱۰- تأثیر معماری بر رفتار انسان ها نسبت به حریم دیگران
۱۵۵	۶-۵-۱۱- کنترل مشرفیت در واحدهای مسکونی
۱۵۷	۶-۶- توصیه هایی جهت طراحی
۱۵۹	۶-۷- نتیجه گیری
۱۶۰	۶-۸- طرح ارائه شده
۱۶۵	منابع و مآخذ
۱۶۶	الف فارسی

چکیده:

عوامل متعدد و متنوعی در برقراری نظم و امنیت اجتماعی تاثیر گذار هستند، از آن جمله می توان به عوامل محیطی و اجتماعی اشاره کرد. اهمیت این عوامل از آنجایی است که بپذیریم که عوامل ناامنی در بستر مکان رخ میدهند و فقدان احساس امنیت در فضاهای باز عمومی شهرها بالاخص محلات مسکونی موجب کاهش سرزندگی در این مکان ها می شوند.

کوی و محله به عنوان بخشی از ساختار شهر در طول تاریخ از موقعیت خاصی برخوردار بوده که در اثر مهاجرت روز افزون جمعیت روستایی به شهرها تا حدودی متزلزل گشته است.

امروزه ما شاهد ناپهنجاری های عدیده ای هستیم که برای مقابله و تحت کنترل در آوردن آنها نیازمند محلاتی می باشد که به عنوان حلقه واسطه بین شهر و شهروندان نقش موثری در نیل به اهداف اساسی برنامه ریزی شهر ایفا نمایند.

بستر طرح حاضر؛ شرکت شهر صباغان واقع در حاشیه شهر بندر امام خمینی (ره) از وضعیت ساخت و ساز بسیار اسفناکی برخوردار است. طوریکه پایین ترین کیفیت ابنیه در اجرا و ساخت و سازهای مسکونی و غیر مسکونی در آن استفاده شده است و از دیگر سوی عدم وجود خدمات عمومی و نیز سیستم جمع آوری و هدایت آب های سطحی علامت بر ایجاد مشکل برای ساکنین و مسئولان، علت پایین بودن قیمت مسکن در این منطقه است که توجه اقشار کم درآمد را به خود جلب کرده است. و به مرور این شهرک به منطقه ای جرم خیز و فاقد امنیت تبدیل شده است.

تحقیق حاضر با تکیه بر مطالعات اسنادی و میدانی و تجزیه و تحلیل مطالب به این نتیجه رسید که فضاهای پیرامونی مجموعه های مسکونی باید قابلیت برآورد و خورده های ساکنان، قابلیت کنترل و قابلیت نظارت بصری بر فعالیت کودکان و ایجاد امنیت در محیط عمومی داشته و در نهایت با توجه به راهکارهای ارائه شده سعی بر آن شده است که چنین فضاهایی در قالب یک طرح نمونه ارائه شود.

معماری شهری را می توان مقوله ای تاثیرگذار بر زندگی شهروندان در شهرها دانست برای مثال نوع توزیع فضاهای شهری موجب تاثیرگذاری بر هویت شهروندی و نوع رابطه ی شهروندان/شهروشنیان با شهر و نیز احساس امنیت در شهر می شود.

شاید بتوان گفت در معماری گذشته ی ما شهر و فضاهای شهری بیشتر در خدمت انسانها بوده و همین موضوع امنیت بیشتری را به ارمغان آورده است . در دوره ی قاجار ، در طراحی شهری ، میدانچه های کوچکی وجود داشت که باعث شکل گیری محلات میشده است. در فضاهای شهری آن دوره وجود محلات و روابط اجتماعی حاکم بر آنها و حضور مردم در آن نقش عمده ای در ایجاد امنیت در شهر داشت . در دوره پهلوی بسیاری از آن محلات به خیابان تبدیل شد و به تدریج محله ها حذف شدند. شهرسازی امروزی ما بیشتر برگرفته از مدل شهرسازی مدرن است. شهر، محلی برای حضور غریبه ها و انجام امور اقتصادی است و نه ایجاد روابط اجتماعی و فرهنگی ، در نتیجه فضای عمومی و حضور مردم در فضاها، کمتر شده بنابراین امنیت شهری هم کمتر شده است .

با طراحی مناسب محیط برای ایجاد زمینه ی حضور موثر شهروندان در فضاهای شهری و ترویج تعامل و تسهیل نظارت های اجتماعی شهروندان بر مالیت مجرمان و محیط جرم و ایجاد تصویری مثبت از فضا در شهروندان و در نتیجه ایجاد "نگرش های اجتماعی به سبب محله " از میزان جرایم و احتمالات کاسته و نیز تعلق ساکنان را به قلمروی خود بالا می برد . در واقع با طراحی درست فضاهای شهری می توان برخی انحرافات اجتماعی را کاهش داد .